

O'ZBEKISTONDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING BUGUNGI HOLATI

Oqqo'rg'on 1-son kasb-hunar maktabi

Maxsus fan o'qituvchisi

Tangirova Shodiya Elmurod qizi

Annotatsiya: *Maqolada O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning bugungi holati, rivojlanish va davlat boshqaruvi muammolari ko'rib chiqiladi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, kichik biznes sub'ektlari soni va olingan foydaning respublika iqtisodiyotidagi ulushi ham tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, moliya tizimi, eksport.*

KIRISH

Bugungi kunda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyotda hal qiluvchi o'rin egallab, bozorni zarur tovar va xizmatlar bilan to'ldirish, aholi daromadlari va farovonligini oshirishning asosiy manbai, bandlik muammolarini hal etishning eng muhim omiliga aylandi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik aholining salmoqli qismini bandlik sohasi va daromad manbai hisoblanadi. Bu mehnat bozorining eng moslashuvchan qismi bo'lib, moslashuvchan ish soatlariga ega bo'lishni xohlaydigan tajribasiz past malakali mehnat resurslarining asosiy qismini o'zlashtiradi. Ko'pincha bu erdagina aholining ijtimoiy himoyaga muhtoj qatlamlari ish topishlari mumkin: ayollar, birinchi marta ish qidirayotgan yoshlar, ma'lumoti va ish tajribasi past bo'lganlar. Kichik biznes mamlakatimizda iqtisodiy rivojlanishning muhim omillaridan biriga aylandi. mamlakat. Kichik biznesni rivojlantirish O'zbekiston iqtisodiyotidagi tarkibiy o'zgarishlarning asosiy yo'nalishlaridan biridir. Bu soha zarur raqobat muhitini yaratib, qo'shimcha ish o'rinlari yaratish va aholi daromadlarini oshirishga xizmat qilmoqda.

Tahlil va natijalar. Ko'plab rivojlangan mamlakatlarning iqtisodiy tarixi shuni isbotladiki, xususiy sektor qo'llab-quvvatlanmasdan va rag'batlantirilmagan holda, shuningdek

kichik biznes va xususiy tadbirkorlik sub'ektlari tomonidan jiddiy ijobiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlarga erishib, milliy muammolarni hal etishning iloji yo'q. O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlarda quyidagi tendentsiyalarni ajratib ko'rsatish mumkin:

- tadbirkorlarga imtiyozli kreditlar ajratish va kredit bozorini rivojlantirish;
- respublika iqtisodiyotiga investitsiyalarni jalb etish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish.

O'zbekistonda amalga oshirilayotgan islohotlar samaradorligini tubdan oshirish, davlat va jamiyatning har tomonlama va jadal rivojlanishini ta'minlash uchun shart-sharoit

yaratish, mamlakatimizni modernizatsiya qilish va hayotning barcha sohalarini liberallashtirishning ustuvor yo'nalishlarini amalga oshirib kelinmoqda.

Kichik biznes subyektlarining tanlanma so'rovini o'tkazish metodologiyasi Yevrostat tomonidan ishlab chiqilgan korxonalarining statistik kuzatuvlarini rejalashtirish va o'tkazish bo'yicha yo'riqnomaning asosiy qoidalari, tamoyillari va tavsiyalariga asoslanadi. Hamda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishni yanada rag'batlantirish 2017-yilning yanvar-dekabr oylarida 38,2 mingta yangi kichik korxonalar va mikrofirmalar tashkil etildi (dehqon xo'jaliklari va fermer xo'jaliklarini hisobga olmaganda, 2016-yilning shu davriga nisbatan 122 %). Eng ko'p kichik biznes sub'yektlari sanoat (27%), savdo (21%), qishloq, o'rmon, baliqchilik (13%) va qurilishda (10%) tashkil etilgan.

2018-yil 1-yanvar holatiga respublikada faoliyat ko'rsatayotgan kichik biznes sub'ektlari soni (dehqon xo'jaliklari va fermer xo'jaliklari bundan mustasno) 229 666 tani tashkil etdi.

Hozirgi kunda mamlakatimiz milliy iqtisodiyotini modernizatsiya qilishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlik muhim o'rin tutayotganini quyidagi ma'lumotlar ham yaqqol tasdiqlaydi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning eksportdagi ulushi 27,0% (2016 yil yanvar-dekabrda 26,0%), sanoat 39,6% (45,3%), xizmatlar 58,4% (61,4%), qurilish 65,1% (66,9%) va bandlik – 78,3% (78,2%). Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar samarasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning ulushi ortib, xususiy sektorning davlat iqtisodiyotida muhim o'rni tobora ortib bormoqda. Iqtisodiy faoliyatning asosiy turlari bo'yicha 2017-yilda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning eng katta ulushi qishloq xo'jaligida – 99,0 foiz, yo'lovchi aylanmasi – 94,8 foiz, savdoda – 88,4 foiz, bandlik – 78,3%, yuk aylanmasi – 77,9% ko'rsatkichlari.

Bizning fikrimizcha, bu davrda davlat organlari oldidagi asosiy vazifalar o'z-o'zini ish bilan ta'minlashning turli shakllarini rivojlantirish va mehnat faoliyatini rag'batlantirish bo'lishi kerak. Davlat iqtisodiy, ijtimoiy va huquqiy sharoitlarni yaratishi kerak.

Xulosa. Ayni paytda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish lozim. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning rivojlanishi bilan ilg'or iqtisodiyotning yanada samarali faoliyat ko'rsatishiga xizmat qiluvchi maqbul sharoitlar yaratilmoqda. O'z navbatida, progressiv iqtisodiyot raqobat muhitini yaratadi, qo'shimcha ish o'rinlari yaratilishiga olib keladi va bu ishsizlikni kamaytiradi, iste'mol sektorini kengaytiradi va barcha uchun ijtimoiy keskinlikni pasaytiradi.

Shunday qilib, kichik biznesni rivojlantirmasdan, qo'llab-quvvatlamasdan va faollashtirmasdan turib, mamlakat iqtisodiyotining to'liq va to'g'ri ishlashi mumkin emas. Bozor mexanizmlarining to'g'ri faoliyat ko'rsatishi uchun kichik biznes faoliyatini takomillashtirish davlat iqtisodiy siyosatining muhim yo'nalishlaridan biridir. Binobarin, buning uchun majburiy shart-sharoitlar yaratish ijro va davlat hokimiyati organlari siyosatining asosiy maqsadi hisoblanadi.

FOYDALANIGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-sonli Farmoni// www.lex.uz
2. I. Salamov, T. Qudratov, I. Qudratova. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik. Ma'ruzalar kursi. Samarqand-2015.
3. . T. Axmedov. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik. Ma'ruzalar matni. Toshkent-2013.
3. Zokirov, S. I., Sobirov, M. N., Tursunov, H. K., & Sobirov, M. M. (2019). Development of a hybrid model of a thermophotogenerator and an empirical analysis of the dependence of the efficiency of a photocell on temperature. *Journal of Tashkent Institute of Railway Engineers*, 15(3), 49-57.
4. Горовик, А. А., & Турсунов, Х. Х. У. (2020). Применение средств визуальной разработки программ для обучения детей программированию на примере Scratch. *Universum: технические науки*, (8-1 (77)), 27-29.
5. www.stat.uz
6. WWW.google.co.uz
7. WWW.aim.uz